

Bilaga 2 – Program med mål och riktlinjer för verksamhet som utförs av privata utförare av kommunala angelägenheter

Inledning

Inom flera-vissa verksamhetsområden ingår stadens nämnder och bolag avtal med privata utförare. En privat utförare definieras här som en juridisk person eller en enskild individ som har hand om skötseln av en kommunal angelägenhet. Kommunala angelägenheter är angelägenheter av allmänt intresse som har anknytning till kommunens område. -Privata utförare kan vara Det kan exempelvis röra sig om privata företag, idéburna organisationer, stiftelser eller föreningar. Dessa aktörer tillhandahåller i dag en värdefull andel av stockholmarnas välfärdstjänster.

Kvalitetsmål, och aktiv uppföljning och kontroll är viktiga områden för kommunen att hantera i egenskap av huvudman för de verksamheterna som genom avtal lämnats över till privata utförare. Även samverkan och dialog är viktiga komponenter. De privata utförarna bidrar med stor verksamhetskunskap samt med andra perspektiv och drivkrafter än kommunens, vilket ger potential till ömsesidigt lärande och utveckling som nämnderna och bolagen behöver ta tillvara. Målet är att gemensamt arbeta för att på bästa sätt tillgodose stockholmarnas behov. Uppföljningen bör vara så lika som möjligt oavsett om verksamheten utförs i egen regi eller av privata utförare.

Om kommunala angelägenheter utförs av privata utförare, ska kommunfullmäktige ska enligt 5 kap 3 § kommunallagen (KL) för varje mandatperiod anta ett program med mål och riktlinjer som gäller för samtliga utförare av sådana angelägenheter. Det innebär att programmet omfattar verksamhet som utförs både i egen regi och av privata utförare för sådana kommunala angelägenheter som utförs av privata utförare. I programmet ska också anges hur kommunfullmäktiges mål och riktlinjer ska följas upp och hur allmänhetens insyn i de privata utförarnas verksamhet ska tillgodoses. Syftet med programmet är att förbättra kontroll och uppföljning av verksamheter där det förekommer privata utförare samt att stärka allmänhetens insyn i offentligt finansierad

Kommentar [BS1]: Tidigare skulle programmet endast avse verksamhet som utförs av privata utförare. Under sommaren 2024 ändras kommunallagen så att kravet på program numera ska avse kommunala angelägenheter oavsett om verksamheten utförs i egen regi eller av privata utförare. Det som är gulmarkerat i det här dokumentet är sådana ändringar och tillägg som har gjorts för att anpassa programmet efter denna lagändring.

verksamhet. Beslutet om programmet kan inte delegeras till en nämnd.

Detta program avser ~~kommunfullmäktiges~~ mandatperioden 2022-2026.

Innehåll och omfattning

Privata utförare av kommunala angelägenheter förekommer inom olika verksamhetsområden. Mål och riktlinjer i detta program hålls därför med nödvändighet på en övergripande nivå. Detta görs huvudsakligen genom hänvisningar till stadens system för styrning och ledning, samt till de av kommunfullmäktige beslutade styrdokumenterna med mål och riktlinjer som har särskild betydelse för verksamhet som utförs av privata utförare. Hänvisningar görs också till nämndernas och bolagens ansvar för uppföljning och kontroll av de verksamheter som lämnats över till där det förekommer privata utförare. Även allmänhetens rätt till insyn i den verksamhet som lämnats över till privata utförare behandlas i programmet.

Programmet omfattar kommunala angelägenheter där det förekommer som utförs av privata utförare, och där kommunen är huvudman. Det innebär att programmet inte omfattar fristående skolor och förskolor eftersom de är egna huvudmän.

Övergripande mål och riktlinjer

Staden har styrdokument som lägger fast mål och riktlinjer för mål och riktlinjer för hur stadens verksamheter ska förhålla sig till olika frågor. Styrningen ska genomsyra såväl stadens egna verksamheter som de verksamheter som lämnats över till privata utförare.

Samtliga gällande styrdokument finns att ta del av på Stockholms stads hemsida. I det följande görs en övergripande hänvisning till de av kommunfullmäktige beslutade styrdokument som har särskild betydelse för verksamheter där det förekommer privata utförare.

Vision 2040

Stadens mål för sådan verksamhet som har lämnats över till privata utförare är på ett övergripande plan desamma som de för stadens egna verksamheter. Kommunfullmäktiges långsiktiga mål beskrivs i stadens vision 2040 – Möjligheternas Stockholm. Visionen ger hela organisationen en gemensam riktning för arbetet. Visionen gäller även för kommunala angelägenheter som utförs av privata utförare.

Stadens vision 2040 anger tre målområden:

- Mångsidig storstad för alla
- Hållbart växande och dynamiskt
- Smart och innovativ storstad

Kommunfullmäktiges budget och inriktningsmål

Inför varje nytt år fastställer kommunfullmäktige Stockholms stads budget för det nya året med inriktningsmål för de två nästkommande åren. Budgeten avspeglar ~~den politiska majoritetens stadens~~ mål och inriktning för verksamheterna ~~och utgör stadens viktigaste styrdokument.~~

Kommunfullmäktiges inriktningsmål ska genomsyra såväl stadens egna verksamheter som de verksamheter som lämnats över till privata utförare.

Agenda 2030

Agenda 2030 är en detaljerad överenskommelse om hållbar utveckling som antogs av FN år 2015. Agendan innehåller vår tids viktigaste utmaningar samlade i 17 globala hållbarhetsmål. Ansvar för att genomföra agendan ligger på respektive land. Den svenska regeringens ambition är att Sverige ska vara ledande i genomförandet av agendan. Kommunfullmäktige har i sin tur beslutat att Stockholms stad ha en ledande roll i genomförandet.

Agenda 2030 ska vara vägledande för stadens verksamheter och för de beslut som fattas inom organisationen. Detta gäller även för sådan verksamhet som utförs av privata utförare på uppdrag av staden. Det är varje nämnds och bolags ansvar att försäkra sig om att detta sker.

Miljöprogram

Miljöprogrammet anger stadens miljö- och klimatmål på både kort och lång sikt. Bland annat anges målsättningarna om att staden ska vara en fossilfri organisation ~~och att de konsumtionsbaserade utsläppen ska halveras till 2030.~~ Stadens nämnder och bolag ska säkerställa att miljöprogrammets mål och riktlinjer beaktas och får genomslag i de verksamheter som nämnden eller bolaget har lämnat över till privata utförare.

Program för inköp

~~Kommunfullmäktiges p~~Program för inköp beskriver hur staden ska arbeta för att uppnå en ändamålsenlig och effektiv inköpsverksamhet. Utöver de ovan nämnda övergripande måldokumenterna för stadens arbete framgår även relevanta målsättningar i det av kommunfullmäktige beslutade programmet för inköp. Stadens inköpsmål avspeglar stadens ambitioner och ska vara vägledande i arbetet för att nå hållbarhetsmålen ~~hållbarhetsmålen~~ och därmed bidra till en kvalitativ och hållbar samhällsutveckling. Inköpsmålen är rätt kvalitet, sunda affärer och kostnadseffektivitet.

Stadens inköpsverksamhet ska främja valfrihet, kostnadseffektivitet, miljö och klimat, social hållbarhet samt bedrivas utifrån målen i Agenda 2030. Vidare anges att inköpsarbetet ska bidra till

rätt kvalitet utifrån verksamhetens behov

att staden är en attraktiv avtalspart

kostnadseffektivitet.

Programmet betonar bland annat vikten av att staden bedriver en aktiv avtalsförvaltning genom dialog, uppföljning och kontroll, vilket har särskild betydelse när kommunala angelägenheter utförs av privata utförare.

Program för tillgänglighet och delaktighet för personer med funktionsnedsättning

Personer med funktionsnedsättning ska vara fullt delaktiga i stadens verksamheter på jämlika villkor som personer utan funktionsnedsättning, utan diskriminering. Program för tillgänglighet och delaktighet för personer med funktionsnedsättning pekar ut ett antal fokusområden som stadens nämnder och bolag ska arbeta vidare med. Arbetet ska ske med ett funktionshinderperspektiv och inkluderar verksamheter där det förekommer privata utförare.

Principer och metoder för uppföljning och styrning inom äldreomsorgen

Kommunfullmäktige har beslutat om gemensamma principer och metoder för uppföljning och styrning inom äldreomsorgen. Syftet med beslutet är att säkerställa god kvalitet oavsett om verksamheten utförs i egen regi eller om den har lämnats över till privata utförare. Verksamhetsuppföljningen ska ske på ett likartat sätt oavsett utförare. Modellen som kommunfullmäktige har beslutat om bygger på tre uppföljningsperspektiv som tillsammans ger ett helhetsresultat gällande parametrarna strukturkvalitet, processkvalitet och resultatkvalitet.

Säkerhetsprogram och trygghetsprogram

Stadens säkerhetsprogram och stadens trygghetsprogram anger den övergripande inriktningen för stadens arbete med att nå målet om en trygg, säker och välskött stad att bo och vistas i. Nämnderna och bolagen behöver se till att säkerhets- och trygghetsfrågor hanteras oavsett om verksamheten utförs i egen regi eller av privata utförare.

Avfallsplan för Stockholm samt föreskrifter för avfallshantering

Avfallshanteringen är en viktig del av samhällets infrastruktur och den engagerar och berör många. Avfallsplanen ska redovisa vilka mål och åtgärder som staden långsiktigt planerar för, så att avfallets mängd och farlighet ska minska, samt innehålla uppgifter om allt avfall som uppkommer i staden. Avfallsplanen utgör ena delen av kommunens renhållningsordning, medan den andra delen utgörs av föreskrifter.

Kvalitetsprogram

Kvalitetsprogrammet ger verksamheterna vägledning och förståelse för stadens ambitioner inom det systematiska kvalitetsarbetet. Programmet styr även stadens arbete med innovation, it och digitalisering.

Näringslivspolicy

Kommunfullmäktige har beslutat om en näringslivspolicy för perioden 2020–2024. Syftet är att ge stadens nämnder och bolag styrning och vägledning för att bidra till bästa möjliga företagsklimat i staden. Policyn innehåller fyra fokusområden där staden behöver stärka näringslivsarbetet:

1. — Stimulera tillväxt och företagsamhet.
2. — Förbättra service, tillgänglighet och myndighetsutövning.
3. — Attraktivare miljöer och bättre framkomlighet.
4. — Öka tillgången till arbetskraft med relevant kompetens.

Näringslivspolicyn är även tillämplig då nämnder och bolag hanterar inköp, kontroll och uppföljning av sådan verksamhet som lämnats över till privata utförare. Service, bemötande, tillgänglighet och transparens är exempel på frågor som har betydelse ur ett näringslivsperspektiv, och som varje nämnd och bolag behöver arbeta med i sina relationer med de privata utförarna.

Preciserade mål och riktlinjer

Stadens ledningssystem

Integrerat ledningssystem, ILS, är stadens system för integrerad ledning och uppföljning av verksamhet och ekonomi. ILS, och verktyget ILS-webb, används av stadens nämnder och bolag för att planera, följa upp och utveckla verksamheterna. Med utgångspunkt i de av kommunfullmäktige beslutade styrdokumenterna ska stadens nämnder och bolag använda ILS för att utarbeta detaljerade och specifika mål inom sina respektive verksamhetsområden.

Kommentar [BS2]: Näringslivspolicyn är borttagen då den inte bedöms vara relevant utifrån syftet med programmet.

Tillämpningen av ILS avser även sådan verksamhet som har lämnats över till privata utförare. Varje nämnd och bolag som lämnar över skötseln av en kommunal angelägenhet till en privat utförare ska se till att verksamheten i tillämpliga delar bedrivs i enlighet med kommunfullmäktiges mål.

Kontroll och uppföljning

När skötseln av en kommunal angelägenhet genom avtal har lämnats över till en privat utförare, ska kommunen kontrollera och följa upp verksamheten (10 kap 8 § KL).

Nämnderna och bolagen ska som utgångspunkt följa upp målen och riktlinjerna på likartat sätt, oavsett om verksamheten utförs i egen regi eller av privata utförare.

Respektive nämnd och bolag ska säkerställa att det i avtalen med de privata utförarna finns villkor för lämpliga kontroller och uppföljningar. Ju större betydelse den aktuella verksamheten har för medborgarna desto mer omfattande ska uppföljningen och kontrollerna vara. Det ingår i nämndernas och bolagens ansvar att vidta aktiva åtgärder för att genomföra kontrollerna och uppföljningarna ifråga samt att det finns tillräcklig kompetens och tillräckliga resurser för detta.

Allmänhetens rätt till insyn

Om en kommun eller dess helägda bolag sluter avtal med en privat utförare, ska kommunen och bolaget genom avtalet tillförsäkra sig information som gör det möjligt att ge allmänheten insyn i den verksamhet som lämnas över (10 kap 9 § respektive 10 kap 3 § p 6 KL).

Det ankommer på respektive nämnd och bolag att säkerställa att i avtalen tydligt regleras vilken typ av information som ska tillhandahållas av den privata utföraren under kontraktstiden. Detta ska ske genom att en klausul rörande allmänhetens insyn finns med i avtalsvillkoren. Klausulen är bilagd detta program. Notera dock att klausulen bör anpassas till de specifika omständigheter som råder i det enskilda fallet. ~~En avvägning ska göras mellan å ena sidan den privata utförarens intresse av skydd för affärsmässiga förhållanden och å andra sidan allmänhetens intresse av insyn i verksamheten.~~

Hänsyn bör tas till bland annat den överlämnade verksamhetens art, hur många kommunmedlemmar som är beroende av verksamheten och hur mycket skattemedel som går till den överlämnade verksamheten.

Det är staden som hanterar frågor om utlämnande av information om den överlämnade verksamheten. Varje nämnd och bolag ska

erbjuda en tydlig kontaktpunkt dit allmänheten kan vända sig med
begäran om att utöva sin rätt till insyn.

Bilaga – Klausul om allmänhetens insyn

I stadens och bolagens upphandlingar som rör överlämnande av kommunala angelägenheter till privata utförare ska avtalsvillkor enligt nedan användas. Den angivna klausulen är en standarklausul. För att säkerställa att rätt information kan tillhandahållas på begäran av allmänheten bör beställaren anpassa villkoren utifrån verksamhetens art och kontraktets omfattning. Den information som allmänheten ges rätt att ta del av ska röra den kommunala angelägenhet som har lämnats över till den privata utföraren.

Utföraren förbinder sig att inom en vecka på begäran av beställaren lämna över information som avses i 10 kap 9 § kommunallagen och som gör det möjligt att ge allmänheten insyn i den verksamhet som omfattas av avtalet och som avser områdena

- verksamhetens kvalitet,
- avvikelser i verksamheten,
- personalen och dess kompetens och villkor,
- miljö-, integrations- och jämställdhetsarbete,
- utförandens ekonomi, samt
- ägarförhållanden och företrädare.

Informationen ska lämnas skriftligen om inte annat har avtalats. Det åligger beställaren att i sin begäran precisera vilken information som efterfrågas. Leverantören är inte skyldig att lämna information om utlämnandet strider mot lag eller annan författning eller om uppgifterna kommer att omfattas av sekretess hos staden.